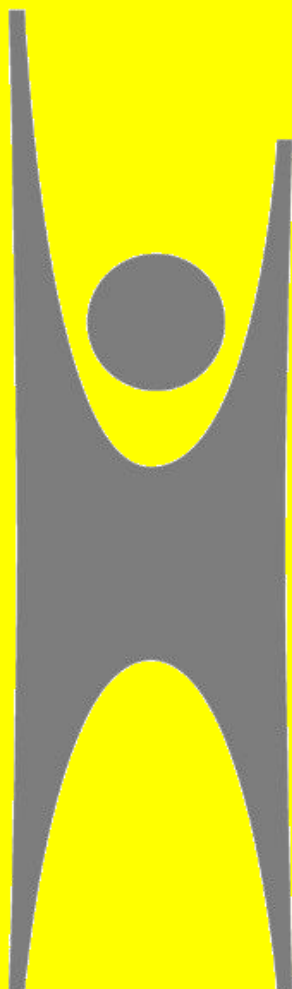

De Hugroniek

**Maandblad van de afdelingen Groningen en Assen en
omstreken van het Humanistisch Verbond**

Jaargang 44, nr 5 - april 2014

Uitnodiging seizoensafsluiting 21 juni 2014
Jong HV naar debat in het Groninger Forum
European Humanist Youth Days

Bestuur afdeling Groningen

Voorzitter: Vacant

Secretaris: Vacant

Penningmeester: Hans Otermann,
e-mail: penningm.hvgron@gmail.com

Algemeen lid: Margot Brettschneider
e-mail: margot.brettschneider@gmail.com

Algemeen lid: Dick Prak
e-mail: dhp@xs4all.nl

Postadres Bestuur zie:
Humanistisch Centrum

Bestuur afdeling Assen eo

Voorzitter: Johan Meijer
tel. 0592-408063 of 06-20426122

e-mail: HVAssen@kpnmail.nl
Secretaris: Fieneke Stronkhorst

tel. 0592-342720 of 06-21363223
e-mail: f.stronkhorst@gmail.com

Penningmeester: Ton Koster
tel. 0592-314450

e-mail: reiger.tk@ziggo.nl
Communicatiebeleid: Coos Salomé

e-mail: j.a.salome@home.nl
Postadres Bestuur:
Pottenbakkerstraat 49, 9403 VX Assen

Humanistisch centrum

W.A.Scholtenstraat 2,
9712 KW Groningen.
tel.050-3128750, met antwoordapparaat
e-mail:hv.groningen@planet.nl
Geopend voor bezoek: dinsdag van 10.30
tot 12.30 uur

Website afdeling Groningen

<http://www.humanistischverbond.nl/afdeling/groningen>
Redactie: Donald Elsas,
e-mail: delsas@xs4all.nl

Website afdeling Assen eo

<http://www.humanistischverbond.nl/afdeling/assen>

Zalenuur Humanistisch Centrum

Gerrit Botke, tel. 06-21800348
E-mail: botke@planet.nl

De Hugroniek

Maandblad van de afdeling Groningen en Assen eo van het Humanistisch Verbond.

Verschijningsdatum

Rond de helft van de maand

Sluitingsdatum voor de kopij

De 1ste van de voorafgaande maand

Redactieadres (tijdelijk)

Margot Brettschneider, e-mail:
margot.brettschneider@gmail.com
tel: 050-5410596

Redactie en grafische verzorging

Margot Brettschneider (tijdelijk)
Wim van Hardeveld (tijdelijk)

Drukkerij

Zalsman Groningen B.V.

Verzenden

Gerrit Vos en medewerkers
tel. 050-5416653

De Hugroniek op CD

Jeannette Stavenga-Visser,
tel. 050-5346602

Ledenadministratie

Voor adreswijzigingen etc.
Humanistisch Verbond,
Ledenadministratie, Postbus 75490,
1070 AL Amsterdam
tel. 020-5219000

Donatie

Penningmeester HV afd. Groningen
Rekening nr. NL56 INBG 0000 8446 58
Stichting Huisvesting HV Groningen
Rekening nr. NL10 INGB 00041988 73

***Voor andere adressen
zie omslag achterin***

AGENDA

Bijeenkomsten worden gehouden in het Humanistisch Centrum,
W.A. Scholtenstraat 2 te Groningen, tenzij anders vermeld

Do 24 apr	14.00 uur	Gespreksgroep 'Heggespraak'
Zo 27 apr	10.30 uur	Wandelen in Roden in het Mensingerbos
Di 29 apr	17.00 uur	Eten met gesprekstof
Zo 4 mei	18.30 uur	4 mei herdenking en stille tocht Assen. Zie Hugroniek van maart pagina 10.
Wo 7 mei	avond	Start Introductie cursus Humanisme, 4 woensdag-avonden
Za 21 jun	13.30 uur	Wereldhumanismedag en afsluiting van ons seizoen

Voor de actuele agenda zie de website van:

HV afdeling Groningen <http://afdeling.humanistischverbond.nl/groningen/> → Agenda
HV Assen e.o. <http://afdeling.humanistischverbond.nl/assen/> → Agenda

---

INHOUD

Agenda	3
Uitnodiging seizoensafsluiting 21 juni 2014	4
<i>Boekbespreking: Stoner</i> van John Williams	6
Gespreksgroep 'Heggespraak'	5
100 Jaar crematie in Nederland	6
Introductie cursus Humanisme	10
Jong HV naar debat in het Groninger Forum	11
European Humanist Youth Days	13
Aards & Groen	15
April is de Maand van de Filosofie	17
Limmerik	18
Wandelingen	18

Uitnodiging seizoensafsluiting 21 juni 2014

Op **zaterdagmiddag 21 juni** zal het H.V. Assen een jaarlijks uitstapje verzorgen voor de afdelingen Assen en Groningen van het Humanistisch Verbond. Deze datum (de langste dag van het jaar) is tot internationale dag van het humanisme gekozen als uiting van levensoptimisme.

Na het interessante bezoek aan het klooster van Aduard, vorig jaar, georganiseerd door de afdeling Groningen, is nu Drenthe weer aan de beurt.

De seizoensafsluiting is dit jaar in: **Veenhuizen**, een voormalige dwangkolonie, waar meer dan honderd Rijksmonumenten getuigen van een uniek verleden. Veenhuizen prijkt op de voorlopige Werelderfgoedlijst van Unesco. We brengen een bezoek aan het gevangenis­museum en aan “De Rode Pannen”, een gevangenis binnen de gevangenis.

Een Humanistisch Raadsheer/vrouw van Justitie zal een beschouwing over vrijheid, detentie en humanisme geven, onder het genot van kopje koffie of thee.

De middag begint om 13:30 uur bij het gevangenis­museum en zal naar verwachting om ca. 17:00 uur zijn afgelopen.

Wilt u meedoen aan deze (leerzame) middag, meldt u dan aan bij:
Fieneke Stronkhorst:

e-mail: f.stronkhorst@gmail.com of telefonisch: 0592-342720 / 06-21363223
Opgaven dienen uiterlijk 14 juni a.s. binnen te zijn.

Voor het aanbieden of aanvragen van vervoer, kunt u contact opnemen:
HV Assen: *Johan Meijer*, e-mail: HVAssen@kpnmail.nl of
telefonisch: 0592-408063 / 06-20426122.
HV Groningen: *Dick Prak*, e-mail: dhp@xs4all.nl of
telefonisch: 050-5272946 / 06-243802 7

Locatie:

**Nationaal Gevangenis­museum,
Oude Gracht 1, 9341 AA Veenhuizen
Tel. (0592) 388264.
www.gevangenis­museum.nl**

ROUTE­BESCHRIJVING

Per AUTO

Vanuit de richting Assen:

Op de A28 (richting Assen) neemt u de afslag Assen Centrum, aan het eind van de afslag linksaf richting Norg. Volg de borden richting Norg. Neem vervolgens de afslag Veenhuizen. U volgt de weg langs het kanaal. In Veenhuizen neemt u aan het einde van de bebouwde kom, de vijfde afslag rechts naar het Gevangenis­museum. De route naar het museum is bewegwijzerd.

Vanuit de richting Drachten :

Neem de N381 naar Oosterwolde. Ter hoogte van Oosterwolde neemt u de N919 naar Oosterwolde centrum en rijdt u rechtdoor tot u Veenhuizen nadert. Daarna volgt u de bewegwijzering naar het Gevangenis­museum.

Bij het museum is volop GRATIS PARKEERGELEGENHEID.

Per OPENBAAR VERVOER

Vanaf station Assen neemt u bus 14 richting Drachten. Vanaf halte Generaal van de Boschweg in Veenhuizen is het ongeveer 10 minuten lopen naar het museum.

Wij zien u graag op 21 juni 's middags in Veenhuizen

Noot van de redactie:

Humanistische geestelijke verzorging

'Een mens in detentie blijft altijd en in de eerste plaats een mens'

De humanistisch geestelijk verzorgers zijn er voor alle ingesloten­en die behoefte hebben aan niet-gods­dienstige geestelijke verzorging. Er werken 30 humanisten bij de Dienst Geestelijke Verzorging. Zij werken ook in opdracht van het Humanistisch Verbond en zijn opgeleid aan de Universiteit van Humanistiek. In alle DJI-inrichtingen (gevangenis­sen, jeugd­inrichtingen, Tbs-klinieken en vreemdelingen­bewing) is een humanist aanwezig. Naast individuele gesprekken en groeps­gesprekken houden zij iedere 14 dagen een bezinnings­bijeenkomst. De humanisten werken nauw samen met vrijwilligers van Humanitas.

Van de website van de Dienst Justitiële Inrichtingen

Stoner van John Williams (1965)

Nederlandse vertaling van Edward Krol (2012)

Williams beschreef een docent Engelse literatuur aan een Amerikaanse universiteit. Dat was hij zelf ook, maar daarmee houdt de overeenkomst tussen de auteur en zijn creatie op. Vóór *Stoner* schreef Williams het onlangs in het Nederlands vertaalde *Butcher's Crossing* (1960), en *Augustus* (1972). John Williams leefde van 1922 tot 1994

William Stoner wordt geboren in 1891 in een arm gezin op een boerderij in Missouri. Hij gaat naar de universiteit om landbouwkunde te studeren, maar stapt over op Engelse literatuur.

Hij promoveert en krijgt een voltijds docentenbaan. Hij trouwt met Edith, de dochter van een bankdirecteur. Al snel weet hij, dat het huwelijk een misluking is. Zij krijgen een dochter. Eerst bemoeit Edith zich niet met het kind en zorgt Stoner voor haar. Later voorkomt Edith het contact tussen Stoner en hun dochter. Stoner laat toe, dat Edith hem het leven steeds ondraaglijker maakt. In bedekte termen geeft Williams aan, dat Edith als kind misbruikt is door haar vader.

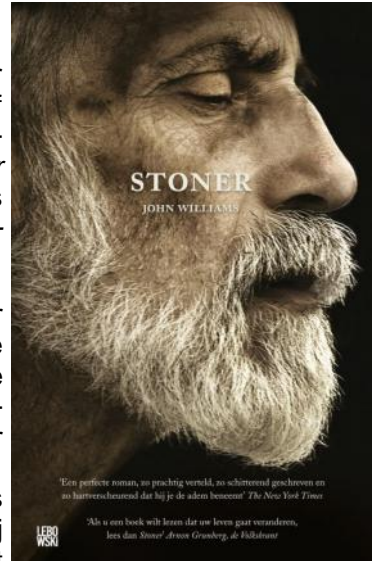
Op de universiteit belandt Stoner in een conflict dat zijn hele beroepsloopbaan zal bepalen.

Er komt een nieuwe docent, Lomax, in de vakgroep. Een invalide man die geen persoonlijk contact wil met zijn collega's. Hij wordt vakgroepvoorzitter. Als er een invalide student komt, die zonder kennis en met bluf zijn studie wil volbrengen, ontstaat er een probleem. De student wordt de protegé van Lomax. Op een examen probeert Lomax hem door behendig manipuleren erdoor te loodsen, maar

Stoner is de enige examinator die dwarsligt. Hij toont

aan, dat de student zelfs in de vooronderstelde basiskennis tekort schiet. Omdat Lomax de macht heeft, Stoner zijn integriteit niet prijs geeft en de overige professoren zich liever afzijdig houden, ontstaat een jaren slepend probleem. Door Stoner zakt de student. Achter Stoner om regelt Lomax, dat hij toch slaagt. Maar Lomax zal Stoner nooit meer vergeven en hem altijd blijven dwarsbomen. Als Stoner een buitenechtelijke verhouding krijgt met een jongere collega, zorgt Lomax ervoor, dat zij de universiteit moet verlaten.

Aan het eind van zijn leven komt Stoner voor zichzelf op. Hij dwingt Lomax, die hem alleen nog eerstejaarscolleges liet geven, hem de colleges voor ouderejaars die bij zijn specialisme horen, terug te geven. Zijn dochter, weduwe met een kind, is aan de drank geraakt. Op zijn sterf-

bed, hij overlijdt in 1956 aan darmkanker, is de scherpte tussen hem en Edith er niet meer.

John Williams

Dinsdagmiddag 18 maart kwamen we bij elkaar om William's *Stoner* te bespreken.

De waardering voor het boek is verdeeld.

In eerste instantie richt de discussie zich op de morele aspecten van het verhaal, niet op de literaire kwaliteiten van de tekst.

Het is onbegrijpelijk, dat Stoner het gedrag van zijn vrouw accepteert. Hij had zijn vrouw moeten aanpakken. Hiermee helpt hij zijn dochter niet.

Dan volgt de relativering.

Maar je moet het boek zien in de tijd waarin het verhaal speelt. Er gold een andere mentaliteit.

Het boek gaat over hartstocht voor het vak. Als hij uiteindelijk voor zichzelf op komt, geeft hij eerstejaars studenten veel te moeilijke colleges, maar deze studenten blijken wel beter te presteren.

Is het een geslaagd boek?

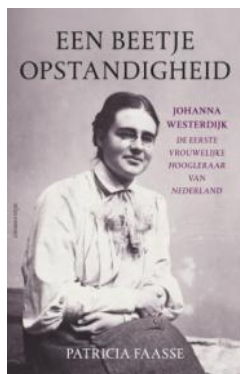
Er wordt een beeld gegeven van de tragiek van het leven. Het is echt een psychologische roman die vragen bij je oproept.

Sommigen hadden wat moeite met het boek, anderen vonden het een prachtig boek. Een van de aanwezigen had inmiddels ook *Butcher's Crossing* van Williams gelezen en vond dat boek veel beter.

Volgende bijeenkomst

Op dinsdag 29 april zal bij Hans Reddingius de bespreking plaats hebben van

Een beetje opstandigheid van Patricia Faasse, een biografie van Johanna Westerdijk, de eerste vrouwelijke hoogleeraar van Nederland.

Gespreksgroep 'Heggespraak'

Oud - Heggespraaklid Otto Meyling (remonstrant) spreekt over:

"De ontwikkelingen in de euthanasiediscussie".

Donderdag 24 april 2014

Tijd: 14.00 uur

Humanistisch Centrum, Groningen

Iedereen is van harte welkom.

Info: Joop Hippe; 0592 407175.

100 Jaar crematie in Nederland

Margot Brettschneider, lid HV-bestuur Groningen

Een bezoek op zondag 6 april jl. aan de open dag in crematorium Groningen was mij een fietstochtje door de regen waard. Vele crematoria hadden hun deuren geopend om het gedenkwaardige feit '100 jaar crematie in Nederland' onder de aandacht te brengen.

Een kleine bespiegeling van mijn bezoek wil ik u niet onthouden, gelardeerd met enige historische wetenswaardigheden. Ik heb daarbij gebruik gemaakt van diverse media.

Een eeuw geleden, op 1 april 1914 vond de eerste crematie in Nederland plaats, die van dr. C.J. Vaillant, hoofdbestuurder van de Vereniging voor Facultatieve Lijkverbranding. Aangezien deze crematie illegaal was, werd proces-verbaal opge maakt, maar op basis van de gebrekkige Begrafeniswet sprak de rechtbank iedereen vrij. Vanaf dat moment werd cremeren gedoogd. Dat duurde tot 1955 toen crematie wettelijk werd toegestaan. Pas in 1968 werd in de Wet op de lijkbezorging crematie gelijkgesteld aan begrafenissen.

In 1913 is het eerste crematorium van Nederland in Driehuis, gemeente Velsen, gebouwd door de Koninklijke Vereniging voor Facultatieve Crematie. Deze Vereniging werd in 1874 oorspronkelijk onder de naam "Vereeniging tot invoering der Lijkenverbranding in Nederland" opgericht om cremeren in Nederland mogelijk te maken. Het crematorium bestaat nog steeds en is gevestigd op begraafplaats Westerveld te Driehuis. In 1955 werd een 2^e crematorium geopend, in Dieren. Daarna ging het hard, anno 2014 kent Nederland 77 crematoria. 60% van de overledenen wordt inmiddels gecremeerd.

Tijdens mijn rondwandeling in het crematorium Groningen kom ik voor

het eerst in de kleine sfeervolle aula 2. Vaker was ik al in de grote aula 1. Gezeten op één der comfortabele, rondlopende banken overzie ik de prettige ruimte en voel als het ware een gemoedelijke sfeer. Dat doet me goed. Ik vervolg mijn tocht, ontmoet medebezoekers bij een kopje koffie (maar geen cake!) en raak in gesprek met een Yarden-gastvrouw. Achter de schermen gekomen volop bedrijvigheid. Vriendelijke medewerkers staan 10-tallen nieuwsgierige bezoekers adequaat te woord, ondertussen onze blikken op en in de 2 ovens gericht. We worden er wijzer van. Nooit 2 lichamen in één oven, wettelijk verboden. Na de plechtigheid volgt direct de verbranding, er wordt niet verzameld tot eind van de dag. Een verwant van de overledene mag overal bij zijn, tot en met de daadwerkelijke verbranding. Een pacemaker mag niet mee de oven in, evenals een fles (wodka), maar kunstgewrichten wel. Een container vol kunstgewrichten toont aan hoeveel wij mensen inmiddels al zijn voorzien van deze inwendige hulpmiddelen. De samenstelling maakt dat er een speciale oven met 2000grC nodig is om het om te smelten. Wij verbranden tot zo'n 2,5 kg bij 1100grC in ruim een uur. Respectvol wordt de hele procedure uitgevoerd, dat is me duidelijk.

AVVL

Om cremeren voor iedereen bereikbaar te maken werd in 1919 de Arbeiders Vereniging Voor Lijkverbranding opgericht. Later groeide dit uit tot het wat bredere ideaal 'de dood en de invulling van de uitvaart bespreekbaar te maken' en richtte de vereniging in heel Nederland eigen crematoria op.

Een verenigingsschild uit de jaren 1940-1950

Na nog een blik achter de schermen op de muziekruinte, kom ik op weg naar buiten een stoet van 6 dragers tegen met witte kist. Ze kijken stoïcijns voor zich uit en lopen keurig in gelid. Het blijken studenten met bijbaantje 'drager'. De stoet, voorafgegaan door een doedelzakspeler, schuift voorbij. Ondertussen ontmoet ik een mede HV-lid, hoe klein is de wereld. Even later komt een groepje in stemmig zwart geklede jongemannen ons voorbij, ontspannen kletsend, zonder de kist.

En wij humanisten ?

Het kan niet anders dat humanisten van begin af aan crematie als zelfbeschikkingrecht hebben gezien en gerespecteerd. Humanisme is immers de levensovertuiging waarbij mensen zelf zin en vorm kunnen geven aan hun bestaan en daarbij het zelfbeschikkingrecht van anderen willen respecteren!?

Crematorium Groningen ligt in een rustig park, in een bosrijke omgeving aan de rand van de stad Groningen. Het crematorium is in 1963 gebouwd en is vanwege zijn bijzondere architectuur en mooie voorgevel uitgeroepen tot rijksmonument.

Introductie cursus Humanisme

Wat vind ik waardevol? En hoe kom ik daarachter? In de Introductie cursus humanisme maakt u in vier interactieve avonden kennis met de rijkdom van het humanisme. De humanistische traditie komt tot leven door inleidingen, presentaties, filmpjes en teksten.

Hoe sta ik in de wereld?
Hoe maak ik mijn keuzes?
Hoe ziet mijn ideale leven eruit?

Als deze vragen u bezighouden, stap dan in de rijke humanistische traditie. Deze vragen houden de mens immers al eeuwen lang bezig. Van Socrates tot Foucault allemaal hebben zij naar antwoorden gezocht. Door hiervan kennis te nemen en er met elkaar over te praten, vindt u uw eigen antwoorden. Bij de cursus is een reader inbegrepen. Voorkennis is niet vereist.

Meedoen?

Vanaf woensdag 7 mei 2014 organiseren de afdelingen Groningen en Assen .e.o de introductie cursus humanisme.

De cursus wordt gegeven op woensdagavond 7, 14, 21 en 28 mei in het Humanistisch centrum, W.A. Scholtenstraat 2, 9712 KW Groningen.

Docent is Patricia Bierling.

Kosten: € 30,- voor leden en € 60,- voor niet leden

Opgave voor 30 april bij Hans Otermann,

via e-mail: penningm.hvgron@gmail.com of

schriftelijk onder vermelding van naam, adres, telefoonnummer, lid wel/niet bij: Humanistisch centrum, W.A. Scholtenstraat 2, 9712 KW Groningen.

Jong HV naar debat in het Groninger Forum

Een groepje Jong HV'ers bezocht op 31 maart jl. een boeiend debat in het Forum Images (Groninger Forum) over preconceptie-screening. Organisatoren waren Dwarsdiep Debat en het UMCG. De verwachtingen vooraf liepen uiteen. Zou het een technisch debat worden of beloofde het een debat te worden over keuzevrijheid, autonomie en misschien wel de maakbare mens? Jasper Vos schreef het volgende verslag.

Preconceptie: combinatie van onze genen

Wanneer de zwangerschap een feit is, kan een stel besluiten om de vrucht te laten testen op bijvoorbeeld het syndroom van Down. Ongeveer één op de duizend geborenen heeft dit syndroom. Eén op de vierhonderd zal echter een ziekte hebben die verantwoordelijk is voor een vijfde van alle ziekenhuisopnames bij jonge kinderen en voor een aanzienlijk deel van de kindersterfte. Het gaat hier om ziektes die veroorzaakt worden door een enkel defect gen. Die genen zijn recessief maar de cijfers laten zien dat bij één op de honderd stellen zulke genen bij elkaar kunnen komen. Dat betekent dat zij bij elke zwangerschap vijftientwintig procent kans hebben op een kind waarin die twee genen samenkomen.

Wanneer twee van dergelijke genen bij elkaar komen ontstaat vrijwel zeker een ernstige ziekte. Een voorbeeld is epidermolysis bullosa, kinderen die het hebben worden ook wel een 'vlinderkind' genoemd. Deze aandoening kenmerkt zich door een huid die makkelijk loslaat. Waar anderen een blaas krijgen van een zware inspanning als de Nijmeegse vierdaagse wandelen, krijgen deze kinderen al

blaren bij de minste aanraking. Dat heeft veel leed tot gevolg. Jesse is een vlinderkind en bij hem moet elke dag verband verwisseld worden en ligt hij twee uur per dag in een ontsmettend bad. Pijn en beperkingen zijn een belangrijk deel van zijn leven.

Pilot

Het UMCG start in het najaar van 2014 met een pilot om wensouders te screenen op wat ik hier maar even genetische compatibiliteit noem. Wensouders kunnen voordat er sprake is van een zwangerschap dna-materiaal afstaan dat onderzocht wordt op de aanwezigheid van defecte genen. Blijkt dat beide ouders drager zijn van een gen dat een ernstige ziekte veroorzaakt dan zijn er verschillende keuzes. Van afzien van een zwangerschap tot voorbereiden op een kind met een ernstige ziekte. De pilot is bedoeld om te achterhalen of er behoefte is aan een dergelijke test. Het debat was bedoeld om de ethische kanten van deze techniek te belichten. Want hoe je het ook wendt of keert, technieken als deze stellen ons voor keuzes. Keuzes over wat geldt als een leven dat de moeite waard is geleefd te worden. Of beter, wat geldt als een leven dat de moeite

waard is om te laten leven?

Een van de deelnemers aan het debat was Linda Koehorst. De laatste van haar drie kinderen heeft epidermolysis bullosa en aan haar werd de meest interessante vraag van de avond gesteld: “Zou u een dergelijke screening hadden gewild voordat u zwanger raakte?” Haar antwoord was bevestigend. Impliceert dat niet een waardeoordeel over het leven van haar derde kind? Zegt zij daarmee eigenlijk niet ‘jouw leven is niet de moeite waard om geleefd te worden’? Wat Koehorst expliciet zei was dat ze hem voor geen goud zou willen missen. De liefde van haar voor hem is onvoorwaardelijk. Met de woorden “het is ongelofelijk dubbel” sloot de discussieleider Hans Harbers de avond af.

Vragen uit de zaal

Andere vragen die ter sprake kwamen op deze avond waren de volgende.

- Is er straks sprake van schuld als ouders besluiten om geen prenatale screening te doen en ze krijgen een kindje met een ernstige ziekte?
- Gaan zorgverzekeraars de kosten die bij deze ziektes horen nog vergoeden omdat ze voorkomen hadden kunnen worden?
- Moet deze screening in het basispakket?
- Moet iedereen geïnformeerd worden over deze screening? Of alleen doelgroepen met een verhoogd risico?
- Van wie moet het initiatief komen om te informeren of geïnformeerd te worden?
- Kunnen onze (beperkte) middelen niet beter elders worden ingezet dan voor screening?

Waar van hoogleraar zorgethiek Marian Verkerk niet over gedebatteerd mocht worden kwam aan bod tijdens de nabespreking: de toekomstige implicaties. De screening binnen de pilotstudie gaat over ziektes waar de meeste mensen van zullen vinden dat ze beter voorkomen kunnen worden. Maar wat als het in de toekomst mogelijk zou worden om op andere, complexere problemen te screenen waarbij bijvoorbeeld het lijden niet meteen op de voorgrond staat: autisme, een lichte verstandelijke beperking. Waar ligt de grens? Blijft er ruimte voor diversiteit, voor imperfectie, voor niet presteren?

Tot slot

Wat bij mij blijft knagen is de boodschap die van een dergelijke techniek uit lijkt te gaan: voorkomen is beter dan genezen. Dit medische adagium verdient naar mijn idee nog wel een nieuwe overdenking, want wat is het dat moet worden voorkomen? Lijden of leven? De catch van dergelijke screeningstechnieken is dat beide worden voorkomen. Lijden én leven worden op voorhand uitgesloten. Het kind met het badwater weggooien?

Jasper Vos, lid Jong HV,
info@jasper-vos.nl

**GRO
NINGER
FO
RUM**

Van de Hugroniekredactie

In 2017 zal het Groninger Forum haar deuren openen in het nieuwe gebouw aan/achter de Grote Markt in Groningen. Op zaterdag 19 april vinden er een 10 tal rondleidingen plaats in de bouwkuip. Het wordt een bruisende, laagdrempelige plek waar cultuur, vermaak en een goed gesprek voor iedereen binnen handbereik liggen.

Tot de opening opereert het Groninger Forum vanuit de locatie Hereplein in Groningen in de voormalige Camera-bioscoop. Behalve aan kwaliteitsfilms, kan het publiek zijn hart ophalen aan talkshows, debatten, maar ook manifestaties met landelijke uitstraling als de Nacht van de Filosofie, het IFFR in Groningen en Election Nights.

Meer informatie op www.groningerforum.nl

Van harte aanbevolen voor alle leeftijden!

Jonge Humanisten Assen

European Humanist Youth Days

Remmelt Ellen, HV lid te Assen

Ik hoor vaak over vergrijzing onder humanisten. Echter, er is een kleine, groeiende kern van gedreven jonge Europese humanisten, die via de organisatietak European Working Group samenwerkt.

Vorig jaar vond hun eerste bijeenkomst, de European Humanist Youth Days (EHYD) plaats in augustus. In totaal reisden 120 mensen van alle hoeken van Europa naar Brussel. Er heerste toen een boeiende sfeer, met lezingen en workshops van onder anderen filosoof Philipp Blom en het Europese kamerlid Sophie in 't Veld.

Het was gezellig om in een zonnige stad met historische gebouwen en goede kroegen elkaar te leren kennen. Uiteindelijk heeft de toenmalige burgemeester van Brussel, Freddy Thielemans (een oud-student van de Vrije Universiteit) nog een slottoespraak in het gemeentehuis gehouden over de waarde van niet-dogmatisch denken.

Velen zag ik terug op de meeting die via Facebook op 22 februari jl. gepland was.

Op die dag nam ik vanuit Assen de trein naar Utrecht, waar ik naar het Milieucentrum holde. Ik was te laat en met enige schaamte (moest die bezoekersbel nou zo hard ringen?) wurmde ik me tussen de mensen om mij een stoel toe te eigenen.

Humanism for Kids

Ik hoorde nog net Nezir Likaj, een Kroaat die ik ken, een kinderboek beschrijven, dat hij en de groep Centre of Civil Courage bezig zijn te laten publiceren. Het boek, geschreven door Nada Peratović, heet *Humanism for Kids* en is bedoeld voor ouders en kinderen om samen te lezen. Het is

een ambitieus project. Nezir laat een Engels manuscript zien. Een kleine samenvatting:

“Some religious people believe that those who do not follow God’s Commandments or who do not believe in God are wrong. In some societies it can put your life in danger if you say that you believe God does not exist.

Atheists do not have to believe in supernatural gods to have a happy and fulfilling life...People who accept humanistic thought are called humanists. Most humanists do not believe in supernatural beings, but they do accept and respect the right of other people to these beliefs.”

Nezir vertelde mij later persoonlijk dat hij zelf € 500 in het project gestopt heeft (ongeveer een maandsalaris in Kroatië). Nu moet het boek geredigeerd en naar de uitgeverij gestuurd worden. Ze zitten krap bij kas, dus ik maak gebruik van deze kans om het project schaamteloos te promoten - u kunt dit project dus steunen door een bedrag over te maken naar ZAGREBACKA BANKA, ZAGREB, KROATIË
IBAN HR3023600001102296093 (let wel op transactiekosten)

Maar terug naar de meeting. Dan treedt er een bekend verschijnsel op, er zit geen voortgang meer in het geheel. Uiteindelijk luidt de vraag: “Wat

Groepsfoto Europese humanisten tijdens tour in Utrecht

wordt **the host country** voor de volgende EHYD in 2015?” Twee landen bieden zich aan – Nezir stelt Kroatië voor en Nederland wordt vertegenwoordigd door Lennart Kolenberg.

EHYD in 2015

Twee Skype-meetings worden gepland om tot een besluit te komen. Op het moment van schrijven, is helaas duidelijk geworden dat het financieringsverzoek van de Kroaten binnen hun organisatie is afgewezen wegens tijdsgebrek en is er definitief besloten om de EHYD in de Nederlandse stad Utrecht te houden.

Lennart Kolenberg heeft naast zijn rol als Chairman van de European Working Group, nu de organisatie op zich genomen. Hij is op dit moment druk bezig met het vragen van steun en financiering.

Gemotiveerde mensen zijn dit, en ik ben nou al benieuwd hoe EHYD 2015 er uit zal zien...

Aards & Groen

Fieneke Stronkhorst

Bij de kassa van een supermarkt stelt de jonge caissière aan een oudere vrouw voor, dat zij voortaan haar eigen boodschappentas meebrengt, in plaats van een plastic tas te kopen.

"Want plastic tassen zijn niet goed voor het milieu", zo zegt ze.

De vrouw verontschuldigt zich en legt uit:

"Wij hadden dat groene gedoe niet toen ik jong was!"

De caissière antwoordt:

"Ja, en dat is nou juist ONS PROBLEEM vandaag-de-dag: JULLIE generatie maakte zich niet druk om het milieu te sparen voor toekomstige generaties!"

Ze heeft gelijk, onze generatie had dat groene gedoe niet in onze dagen.

Toen hadden we melk in flessen, frisdrank in flessen en bier in flessen, die we leeg en omgespoeld terug brachten naar de winkel.

De winkel stuurde deze dan terug naar de fabriek en in de fabriek werden deze flessen gesteriliseerd en opnieuw gevuld. Wij deden echt aan recycling.

Maar we deden niet aan dat groene gedoe in die tijd!

Wij liepen trappen, omdat we niet over roltrappen en liften beschikten in elk gebouw.

Wij liepen naar de supermarkt en hesen ons zelf niet iedere keer in een 300 PK machine, elke keer als we 2 blokken verder moesten zijn.

Maar ze heeft gelijk: wij hadden dat groene gedoe niet in onze tijd!

Baby luiers gingen in de kookwas, omdat wegwerp luiers niet bestonden.

We droogden onze kleren aan de lijn en niet in een energieverwendende machine die continu 2000 Watt verbruikt. Wind- en zonne-energie droogden onze kleren echt - vroeger, in onze dagen.

Kinderen droegen de afdankertjes van oudere broers en zussen en kregen niet meteen gloednieuwe kleren.

Maar de jonge dame heeft gelijk! Wij hadden dat groene gedoe niet in onze tijd.

In die tijd hadden we - misschien - 1 tv of radio in huis en niet 1 op elke kamer.

De tv had een klein schermje, ter grootte van een zakdoek en niet een scherm ter grootte van de bijenkorf.

In de keuken werden gerechten gemengd en geroerd met de hand, omdat we geen elektrische apparaten hadden die alles voor ons deden. Wanneer we een breekbaar object moesten versturen per post, dan verpakten we dat in een oude krant ter bescherming en niet in piepschuim of plastic bubbeltjes folie.

In die tijd gebruikten we geen apparaat met een motor die op benzine het gazon maaide.

We gebruikten een maaier die geduwd moest worden en functioneerde op menselijke kracht.

Wij sporten door te werken, zodat we niet naar een fitness club hoefden te gaan om op ronddraaiende loopbanen te gaan rennen, die werken op elektriciteit. Maar ze heeft gelijk. *Wij hadden dat groene gedoe toen niet.*

Wij dronken uit de kraan wanneer we dorst hadden, in plaats van uit een plastic fles, die na 30 slokken wordt weggegooid. Wij vulden zelf onze pennen met inkt, in plaats van elke keer een nieuwe pen te kopen.

Wij vervingen de mesjes van een scheermes, in plaats van het hele ding weg te gooien alleen omdat het mesje bot is.

Maar.. wij hadden dat groene gedoe niet in onze tijd.

Mensen namen de trein of een bus en kinderen liepen of fietsten naar school in plaats van hun moeder als 24-uur 's taxi servicedienst te gebruiken.

Wij hadden 1 stopcontact per kamer en niet een heel arsenaal aan stekker dozen en verlengsnoeren om een dozijn apparaten van stroom te voorzien.

En wij hadden geen geautomatiseerde gadgets nodig om een signaal op te vangen van een satelliet die 2.000 mijl verderop in de ruimte hing, zodat we contact konden leggen met anderen en uit te vinden waar de dichtstbijzijnde pizza tent zich bevindt.

Maar is het niet in-en-in triest dat de huidige generatie klaagt over hoe verspillend wij 'oudere mensen' waren, *gewoon omdat wij 'dat groene gedoe' niet hadden in onze tijd?*

Het is maar hoe je het bekijkt!

Zie de mens – hij is niet meer

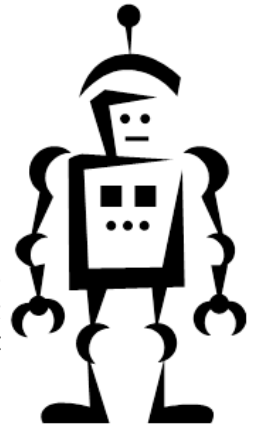
MAAND VAN DE FILOSOFIE

April is de Maand van de Filosofie

Mens en techniek staan centraal in de Maand van de Filosofie 2014. Het is alleen de vraag of de grens tussen die twee nog wel zo scherp getrokken kan worden de mens wordt steeds meer machine en machines worden steeds menselijker. Wat zouden we nog zijn zonder internet en zonder smartphone? De Google Glass is er pas net, maar hoe lang duurt het nog voor dit apparaat zich niet meer op maar *in* ons hoofd bevindt en wij cyborgs zijn geworden? En wat te denken van *Deep Brain Stimulation*, een techniek die ons niet alleen van Parkinson afhelpt, maar ook voor gedragsveranderingen kan zorgen. Wat als we straks het geluksgebied in onze hersenen vinden en allemaal zo'n elektrode ingebouwd willen krijgen? Hij vervaagt, de grens tussen beter maken en mensverbetering. Het schijnt ook niet lang meer te duren voor we onze dromen en gedachten op een stick vast kunnen leggen. De Amerikaanse uitvinder Ray Kurzweil gaat zelfs nog verder en voorspelt dat we rond 2040 onze hersenen kunnen downloaden. Zijn we dan onsterfelijk geworden? En zijn we dan nog steeds menselijk, al te menselijk? Ontwikkelingen op het gebied van de

robotica, neurowetenschappen en biotechnologie dwingen ons om de vraag te stellen wat eigenlijk nog het verschil is tussen mens en robot, tussen evolutie en innovatie, tussen natuurlijk en kunstmatig leven. Op biotechnologisch gebied heeft men alternatieven ontwikkeld voor het *d n a*, het 'bouwplan' van al het leven. Terwijl de evolutie ooit bestond uit natuurlijke selectie, betreden we met deze *alien genetics* het tijdperk van kunstmatige selectie. Mogen we hiermee planten, dieren en mensen 'verbeteren'? Wie we zijn en wat we willen worden, is meer dan ooit een open vraag, een opgave. Nietzsche noemde de mens een 'eeuwig toekomstige', altijd bezig het leven zelf vorm te geven.

Jos de Mul schrijft het essay van de Maand van de Filosofie. In *Kunstmatig van nature* neemt De Mul een aantal actuele 'kunstmatigheden' onder

de loep. Wat zijn de gevolgen ervan voor ons dagelijks leven en zelfbegrip? Hij zet de boel op scherp en stelt de prangende vraag: worden wij de eerste soort op aarde die zijn eigen evolutionaire opvolger gaat

scheppen.

Overgenomen van de website www.filosofie.nl (Margot Brettschneider redactielid a.i)

Limmerik

Antwoord van Margo van Ulsen op limmerick van Wybe P. Benthem

Een filosoof zat eens vol zelfverwijten,
en was dat aan het humanisme te wijten?

Z/Hij dacht eens goed na,
en zei toen: "Aha!

"God" is een van de niet bestaande entiteiten."

Let op!

Emailadres: HVGroningen@planet.nl bestaat niet meer!

Let op!

Nieuw emailadres: hvgroningeneo@gmail.com

Wandelingen

Wandeling April

Op **zondag 27 april 2014** gaan we wandelen in Roden, in het **Mensingebos**.

Verzamelen om 10.30 uur op het parkeerterrein langs de weg Roden - Lieveren, links van de Mensingheweg.

Contactpersoon: Lien van Herwerden
tel: 050-4061258

ENKELE NUTTIGE ADRESSEN

Coördinatie van activiteiten

bibliotheek:

Jeannette Stavenga-Visser
tel.: 050-5346602

discussie 'humanisme nu':

Hans Reddingius,
tel.: 050-5345750

exposities in humanistisch centrum:

Margo van Ulsen
tel.: 050-5417341

eten met gespreksstof:

Gerrit Botke,
tel.: 06-21800348

gespreksgroep Haren, waarnemend:

Lien van Herwerden,
tel.: 050-4061258

gespreksgroep Heggespraak:

Joop Hippe
tel.: 0592-407175

infogroep:

Bep Hiddema
tel.: 050-8503761

lees- en literatuurgroep:

Watze Hiddema
tel.: 050-8503761

platform voor religie en levensbeschouwing:

Marijke van de Hel
e-mail: marijkevandeheel@gmail.com

wandelingen:

Lien van Herwerden
tel.: 050-4061258

Jong HV (tot ca 35-40 jaar)

Ivo Hengst,
e-mail: ivo_hengst@hotmail.com

Humanistisch Vormingsonderwijs

- HVO in het onderwijs: Dienstencentrum GVO en HVO:
www.gvoenhvo.nl
- HVO opleiding: www.hvo.nl

Ziekenbezoek

Aly Kranenburg, tel.: 0598-612492

- UMCG, Groningen
- Martini ziekenhuis, Groningen
- Refaja ziekenhuis, Stadskanaal
- St. Lucas ziekenhuis, Winschoten

Thuisbezoek

Henny Stada,
Aak 16, 9606 PZ Kropswolde
tel. 0598-320706
E-mail: henny.stada@gmail.com

Humanistische Uitvaartbegeleiding

Via coördinatie Drenthe,
tel.: 0900-3302020

Geestelijke verzorging

Universitair Medisch Centrum Groningen:
Agaath Heijboer,
tel.: 050-3613884 of 050-3612030
e-mail: a.a.heijboer@umcg.nl
Wildervanckhuis en Westerhaven:
Hilda Schipper-Baptist,
woensdag 10.00-16.00 uur
donderdag 10.00-16.00 uur

Humanistische geestelijke verzorging bij inrichtingen van justitie

Dr. S. van Mesdagkliniek, Groningen
Jeanette van de Meijde,
tel.: 050-5221221

Penentiere inrichting Ter Apel
Eva Boer, tel. (werk): 08807-42165
e-mail (werk): e.boer@dji.minjus.nl

Praktijk voor geestelijke begeleiding

Mirabelle A. Schaub-de Jong,
tel.: 06-20732179 of 050-5252253

Praktijk voor levensvragen, Humanistisch raadsvrouw

Hilda Schipper-Baptist,
Rijksweg 19, 9917 PS Wirdum.
telefonisch bereikbaar na 19.00 uur:
0596-571349

Humanitas afdeling Groningen

www.humanitas.nl/afdeling/groningen/

Het Humanistisch Centrum Groningen

W.A. Scholtenstraat 2,
9712 KW Groningen.
Telefoon: 050-3128750, met ant-
woord apparaat.
e-mail: hvgroningeneo@gmail.com

Dit centrum is de thuisbasis van de afdeling Groningen van het Humanistisch Verbond. Het bevindt zich op vijf minuten lopen van de Matinitoren.

Er worden bijeenkomsten gehouden en er zijn regelmatig exposities. Er is er een collectie boeken en andere publicaties over humanisme en aanverwante onderwerpen. Deze kunt u raadplegen of lenen.

Het centrum is geopend voor bezoekers op dinsdag van 10.30 tot 12.30 uur.

Dan zijn vrijwilligers aanwezig om u te ontvangen en informatie te verstrekken.

Loop eens binnen voor een kopje koffie of thee, om de bibliotheek te raadplegen of om een expositie te bekijken.

Indien onbestelbaar, s.v.p. retour aan:
Humanistisch Verbond Groningen,
W.A. Scholtenstraat 2,
9712 KW Groningen.

Zaalhuur

De zaal is te huur, voor bijvoorbeeld een vergadering, lezing of een cursus. Allerlei faciliteiten zijn aanwezig.

Contactpersoon: Gerrit Botke, e-mail:
botke@planet.nl, tel. 06-21800348.